

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de hotărâre a Guvernului *cu privire la aprobarea proiectului de Lege privind recensământul populației și locuințelor*

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea proiectului de Lege privind recensământul populației și locuințelor (în continuare *recensământ* sau *RPL*) a fost elaborat de către Biroul Național de Statistică (BNS) cu suportul Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA).

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul de hotărâre a Guvernului, este elaborat în scopul îndeplinirii prevederilor legale stabilite la art. 17 alin. (2) al Legii nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială, dar și având în vedere Rezoluția adoptată la a 46-a sesiune a Comisiei de Statistică a Organizației Națiunilor Unite¹, prin care statele membre sunt chemate să efectueze cel puțin un recensământ în Runda mondială de recensământ 2020, care cuprinde anii 2015-2024 și luând în considerare angajamentele asumate la Capitolul 6, art. 41-46 din Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte (ratificat la 02.07.2014 prin Legea nr. 112/2014), care se referă la alinierea treptată a legislației Republicii Moldova la acquis-ul UE în domeniul statisticii.

Astfel, proiectul legii are drept scop crearea cadrului legal necesar pentru realizarea viitoarelor RPL în Republica Moldova, dar și excluderea vidului legislativ, având în vedere că ultimul recensământ a fost realizat în anul 2014, care a fost reglementat prin lege dedicată, a cărei efect de reglementare s-a consumat în anul 2014.

Elaborarea cadrului legislativ pentru efectuarea următorului recensământ al populației și locuințelor este prevăzută la p. 1.9.1, capitolul I. BUNA GUVERNARE din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.235/2021.

Având în vedere lipsa surselor de date care să permită producerea indicatorilor privind populația rezidentă² (precum și a celor de structură demografică, socială și economică), condițiile de locuit ale gospodăriilor populației și clădirile în care se situează locuințele acestora la nivel de cea mai mică unitate administrativ teritorială, efectuarea recensământului este de o importanță deosebită, recensământul fiind cea mai complexă cercetare statistică care se realizează cu acoperire totală (exhaustivă) asigurând, astfel, informațiile dezagregate necesare până la nivel detaliat în profil teritorial.

Informațiile colectate la recensământ, direct de la populație și indirect din surse administrative de stat și private relevante, sunt prelucrate ulterior, în special pentru: i) calculul numărului populației rezidente a Republicii Moldova la data de referință a recensământului, dar și servesc drept bază pentru estimările anuale postcenzitare, cu dezagregare la nivel detaliat în profil teritorial: raioane/municipii, orașe, comune; ii) calculul indicatorilor statistici de recensământ, cu dezagregare teritorială; iii) constituirea bazei de sondaj pentru alte cercetări statistice în gospodăriile populației.

Astfel, grupul țintă al rezultatelor recensământului îl reprezintă întreaga populație a țării care va beneficia, în mod direct, în urma organizării și desfășurării recensământului populației și

¹ <https://undocs.org/en/E/RES/2015/10>

² Totalitatea persoanelor cu cetățenia Republicii Moldova, cetățenie străină sau fără cetățenie, care, la data de referință a recensământului, au **reședința obișnuită** pe teritoriul țării, adică locul în care o persoană își petrece în mod normal perioada de odihnă zilnică, indiferent de absențele temporare în scopul odihnei, al concediului/vacanței, vizitelor la rude și prieteni, afacerilor, tratamentului medical, pelerinajelor religioase

locuințelor, de statistici relevante, fiabile și actualizate, dezagregate pe diverse caracteristici demografice, sociale și economice și diferite niveluri teritoriale. De asemenea, în mod indirect, rezultatele finale ale recensământului, precum și cele ce se vor produce în următoarea perioadă postcenzitară, vor permite elaborarea unor politici bazate pe date statistice care reflectă realitatea demografică, economică și socială a țării.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Prezenta lege este elaborată având în vedere angajamentele asumate la Capitolul 6, art. 41-46 din Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte (ratificat la 02.07.2014 prin Legea nr. 112/2014), care se referă la alinierea treptată a legislației Republicii Moldova la acquis-ul UE în domeniul statisticii.

Proiectul de lege transpune parțial prevederile Regulamentului (CE) nr. 763/2008 al Parlamentului European și al Consiliului Uniunii Europene din 9 iulie 2008 privind recensământul populației și al locuințelor, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 218 din 13.08.2008 care instituie reguli comune pentru furnizarea decenală de date complete referitoare la populație și locuințe.

Menționăm că, proiectul legii este elaborat în conformitate cu **Recomandările Conferinței Statisticienilor Europeni** pentru Recensămintele populației și al locuințelor, runda 2020, a Comisiei Economice a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa³ (UNECE) și cu **Principiile și recomandările pentru Recensămintele populației și al locuințelor**, ONU, Revizia 3⁴.

Totodată, modalitatea de transpunere a normelor din Regulament este prevăzută în Tabelul de concordanță.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În Republica Moldova, organizarea și efectuarea recensămintelor anterioare era reglementată prin adoptarea actelor normative specifice fiecărui recensământ. Astfel, recensământul precedent al populației și locuințelor, efectuat în 2014, a fost reglementat de Legea nr. 90/2012 *cu privire la recensământul populației și al locuințelor din Republica Moldova în anul 2014*.

Prezentul proiect de lege, schimbă modul de reglementare a recensămintelor, sub forma instituirii unor norme-cadru de reglementare, care sunt aplicabile tuturor recensămintelor viitoare. Acest aspect va permite eficientizarea organizării și efectuării recensămintelor, reducerea resurselor administrative și bugetare pentru elaborarea și adoptarea cadrului de reglementare, dar și edificarea memoriei operaționale în acest sens.

Scopul prezentului proiect de lege este de a reglementa organizarea și efectuarea recensămintelor, care implică procesul de planificare, colectare, prelucrare, evaluare și diseminare a datelor despre persoane (caracteristici demografice, sociale și economice) și locuințele acestora și pentru producerea indicatorilor statistici de recensământ.

Scopul recensământului este de a oferi informații de interes public despre populație și locuințe pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea politicilor, argumentarea deciziilor de dezvoltare umană, pentru cercetarea științifică și dezvoltarea mediului de afaceri. Rezultatele recensământului reprezintă informații esențiale de interes public pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea politicilor, pentru argumentarea deciziilor de dezvoltare umană, pentru cercetarea științifică și pentru dezvoltarea mediului de afaceri.

³ https://unece.org/DAM/stats/publications/2015/ECECES41_EN.pdf

⁴ https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/Standards-and-Methods/files/Principles_and_Recommendations/Population-and-Housing-Censuses/Series_M67rev3-E.pdf

Proiectul de lege stabilește cerințele generale privind organizarea și efectuarea recensămintelor, iar ulterior, prin hotărâre de Guvern și acte normative ale BNS, vor fi reglementate particularitățile tehnico-metodologice și detaliile organizării și desfășurării pentru recensământul din fiecare rundă, în corespundere cu perioada recomandată de Organizația Națiunilor Unite. Prin Rezoluția E/RES/2015/10 a Organizației Națiunilor Unite, statele membre sunt îndemnate să efectueze cel puțin un recensământ în runda mondială de recensământ 2020, care cuprinde anii 2015-2024.

Astfel, art. 23, alin. (2) al proiectului legii prevede că, RPL din runda 2020 va fi organizat în Republica Moldova în anul 2024. Următoarele recensăminte vor fi realizate la intervale regulate de timp de cel puțin o dată la 10 ani sau, altfel spus, Republica Moldova urmează să efectueze cel puțin un recensământ în fiecare rundă de recensământ. Aceasta nu neapărat înseamnă că în runda următoare a recensămintelor (2030) anul efectuării recensământului urmează să fie 2034; conform recomandărilor Uniunii Europene, pentru fiecare rundă de recensământ se recomandă efectuarea recensământului, în anul care se termină cu cifra 1, respectiv anul 2031 pentru runda 2030 etc.

Alte prevederi principale ale proiectului conțin:

- scopul și obiectivul RPL;
- atribuțiile BNS la planificarea și pregătirea RPL, colectarea, procesare, analiza și evaluarea datelor, și diseminarea rezultatelor recensământului (art.17);
- atribuțiile Comisiei Naționale pentru Recensământul Populației și Locuințelor (CNRPL) care este un organ consultativ, fără personalitate juridică, instituită în scopul oferirii de suport pentru organizare și efectuarea recensământului (art.18);
- unele atribuții pentru entitățile care participă și contribuie la organizarea și efectuarea recensământului care asigură acces BNS la datele administrative de stat și private relevante, oferă suport la recenzarea populației cu statut special sau la identificarea grupurilor de populație pe care le reprezintă (art.3);
- metodele de realizare a recensământului care oferă posibilitatea de a efectua (art.12): (a) un recensământ tradițional prin colectarea datelor în teren de la întreaga populație, inclusiv prin autorecenzare (online), (b) un recensământ pe bază de registre, prin utilizarea datelor administrative din bazele de date ale persoanelor juridice de drept public și privat, (c) o combinație de recensământ tradițional (un chestionar scurt cu câteva variabile colectate de la întreaga populație) și cercetare prin sondaj (un chestionar lung cu mai multe variabile), (d) o combinație a metodelor de recensământ enumerate mai sus;
- dreptul BNS de a accesa date administrative de la autorități administrative centrale, inclusiv autorități publice autonome, instituții publice, întreprinderi de stat și persoane juridice de drept privat pentru a fi utilizate la producerea indicatorilor statistici de recensământ (art.13);
- dreptul BNS de colectare și prelucrare a datelor cu caracter personal (art.17 lit. h) pentru atingerea scopului recensământului și anume de a oferi informații esențiale de interes public pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea politicilor, pentru argumentarea deciziilor de dezvoltare umană, pentru cercetarea științifică și pentru dezvoltarea mediului de afaceri, prin asigurarea securității adecvate a acestora, inclusiv protecția împotriva prelucrării neautorizate sau ilegale și împotriva pierderii, distrugerii sau a deteriorării accidentale prin măsurile tehnice, organizatorice și administrative implementate (art.21);
- unitățile de recenzare (art.3) și informațiile colectate la recensământ (art.11); data de referință a recensământului (art.6) și obligativitatea de participare a populației la recensământ pentru a asigura caracterul exhaustiv al recensământului (art.7);
- finanțarea recensământului (art.8);
- modalități de antrenare a personalului temporar de recensământ la organizarea și efectuarea recensământului, deoarece în baza experienței de la RPL 2014 BNS s-a confruntat cu dificultatea identificării numărului necesar de personal temporar de recensământ;

- campania de comunicare și promovare necesară de a informa populația despre scopul și obiectivul recensământului, de a o convinge să participe la recensământ și de a obține suportul persoanelor de drept public și privat la organizarea și efectuarea RPL;
- diseminarea rezultatelor recensământului tuturor utilizatorilor (art.15) prin asigurarea confidențialității statistice;
- termenele și modalitățile de stocare a datelor etc.

Elementele noi ale acestui proiect, în comparație cu prevederile legii anterioare privind RPL - nr. 90/2012 cu privire la recensământul populației și al locuințelor din Republica Moldova în anul 2014, sunt:

- proiectul legii are drept scop crearea unui cadru general de reglementare pentru viitoarele recensăminte ale populației și locuințelor din Republica Moldova pentru producerea indicatorilor statistici de recensământ;
- stipularea periodicității recensămintelor - de cel puțin o dată la 10 ani;
- perioada de colectare a datelor de recensământ va fi stabilită prin hotărâre de Guvern;
- abilitarea BNS cu atribuții necesare și eficiente pentru emiterea actelor administrative individuale și actelor administrative normative, inclusiv a actelor cu titlu de recomandare și ghidare, care va permite interacțiunea cu instituțiile și autoritățile publice dar și entitățile private, pentru repartizarea promptă a sarcinilor și responsabilităților necesare privind organizarea și efectuarea recensământului;
- includerea cerințelor specifice de conformitate și securitate la prelucrarea datelor individuale, pentru a asigura un nivel adecvat de protecție a datelor cu caracter personal;
- posibilitatea de selectare a metodei de efectuare a recensământului conform art. 12, asigurând, în măsura posibilităților, caracteristicile esențiale ale recensământului.. Pe termen lung se prevede excluderea, în totalitate a participării directe a respondenților la realizarea recensământului, astfel trecând de la un recensământ tradițional la un recensământ bazat pe registre. Spre exemplu, din țările Comisiei Economice a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa, încă în runda 2010, 11 (din total 56) țări au trecut de la recensământul tradițional la un recensământ combinat sau bazat în totalitate pe registre;
- atribuirea unui identificator statistic (unic, generat în scopuri exclusiv statistice în urma aplicării asupra fiecărui IDNP (numărul de identificare de stat al persoanei fizice) a unui algoritm specific de pseudonimizare utilizat într-o bază de date sau în orice listă de unități statistice. Aceasta va permite prelucrarea datelor colectate (fie direct de la persoane, fie indirect din surse administrative sau private) prin asigurarea unui nivel de securitate și confidențialitate adecvat în ceea ce privește riscurile prezentate de prelucrarea și caracterul informațiilor, conform principiilor stabilite de legislația privind protecția datelor cu caracter personal.

5. Fundamentarea economico-financiară

Bugetul total estimativ al recensământului populației și locuințelor, propus pentru anul 2024 este estimat la 329,2 milioane lei (cca 16,3 milioane euro), inclusiv aproximativ 36,8 milioane lei pentru modulul agricol. Bugetul total include lucrările de pregătire a RPL, desfășurarea acestuia și diseminarea rezultatelor finale, fiind distribuit până în anul 2026. Bugetul cuprinde următoarele costuri principale:

- 1) **Salarizarea și instruire** personalului RPL. Cheltuielile pentru salarizarea personalului adițional angajat în cadrul BNS pentru perioada pregătirii, desfășurării recensământului și procesării datelor sunt estimate la 225,7 milioane lei (68,6% din totalul bugetului RPL). **Instruirea personalului la recensământ** este estimată la 5,5 milioane lei (1,7% din bugetul total). În total, este planificată instruirea și antrenarea în activitățile de RPL a unui număr de cca 9300 persoane, care vor efectua activități de pregătire și efectuare a recensământului propriu zis.
- 2) **Tehnologiile informaționale** (achiziționarea echipamentului, inclusiv a tabletelor și sistemelor informatice) și **procesarea datelor** reprezintă 19,4% din bugetul total sau 63,9 milioane lei.
- 3) Desfășurarea activității de **actualizare a hărților în teren**, prin colectarea coordonatelor X și Y pentru fiecare clădire și locuință de pe teritoriul RM este estimată la 6,7 milioane lei sau 2,0%.
- 4) Realizarea **recensământului de probă** este preconizată în anul 2023. Aceasta este o activitate cheie pentru pregătirea conformă a RPL, reprezentând un exercițiu de testare a recensământului general, dar la o scară mai mică. Bugetul pentru această activitate reprezintă cca 5,7 milioane lei (sau 1,7% din total buget al RPL).
- 5) **Campania de comunicare și publicitate a lucrărilor RPL**, care include activități de informare a populației despre recensământ, de la etapa de pregătire a RPL până la diseminarea rezultatelor, reprezintă 1,0% din bugetul total de recensământ sau 3,2 milioane lei.
- 6) **Altele cheltuieli**, care reprezintă 5,6% din bugetul total, includ alte costuri, inclusiv ce țin de servicii de transport, închirieri, consumabile, imprimare materiale, cheltuieli privind gestionarea riscurilor în anul de colectare a datelor etc.

BNS a beneficiat și/sau beneficiază în prezent de asistență tehnică din partea unor parteneri de dezvoltare, care a permis realizarea unor activități importante pentru pregătirea către următorul recensământ, în particular a: Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), Agenției Elvețiene pentru Cooperare și Dezvoltare (SDC), India-UN Development Partnership Framework, a Uniunii Europene (în cadrul proiectului UE "Sprijin pentru statistică în cadrul Reformei Administrației Publice" (PARSTAT)), precum și din partea INS România.

Totodată, este planificat sprijin important din partea Uniunii Europene în valoare de 2 milioane euro pentru pregătirea RPL, în cadrul instrumentului de cooperare *NDICI*, planificat pentru anii 2022-2023.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Pentru asigurarea implementării prevederilor proiectului legii, va fi necesară abrogarea și/sau modificarea unor acte normative care reglementează aspecte vizate de prezentul proiect de lege.

La data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă *Legea nr. 90/2012 cu privire la recensământul populației și al locuințelor din Republica Moldova în anul 2014*, care a căzut în desuetudine, întrucât prevede expres norme privind recensământul populației și al locuințelor din anul 2014.

Sunt necesare modificări la unele acte normative, cum ar fi:

1. *Legea nr.93 din 26.05.2017 cu privire la statistica oficială* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 216-228/349 din 30.06.2017) – armonizarea terminologiei utilizate, a drepturilor BNS de a consuma date individuale inclusiv cu caracter personal;
2. *Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 170-175, art. 492) – uniformizarea terminologiei la cerințele Legii nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială, inclusiv la cadrul juridic european – Regulamentul General privind Protecția Datelor nr. 679/2016;
3. *Codul contravențional al Republicii Moldova* aprobat prin Legea nr. 218/2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, Nr. 78-84 art. 100) – adaptarea instrumentelor coercitive de care dispune BNS, în scopul stabilirii obligativității participării la recensământ și contracarării eventualelor utilizări neconforme a datelor individuale colectate în scopuri statistice;
4. *Codul muncii al Republicii Moldova* aprobat prin Legea nr. 154/2003 (Monitorul Oficial, 2003, Nr. 159-162 art. 648) – salariații care se autorecenzază online să aibă dreptul la o zi liberă, pentru încurajarea utilizării cu predilecție acestei metode etc.

Pentru aducerea în concordanță a cadrului legal, Biroul Național de Statistică a elaborat proiectul de modificare și completare a acestor acte normative, care va fi transmis ulterior către Guvern.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Proiectul legii privind recensământul populației și locuințelor a fost consultat în cadrul ședinței Comitetului Consultativ Tehnic Internațional (International Technical Advisory Board - ITAB) organizat pe data de 30.06.2021, cu suportul Fondului ONU pentru Populație (UNFPA Moldova), cu participarea experților internaționali cu vastă experiență în domeniul recensămintelor și în demografie, cât și a reprezentanților autorităților publice și altor instituții naționale. Din partea participanților a fost propus un set de recomandări care au fost ulterior încorporate în proiectul legii.

În scopul respectării prevederilor Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul cu privire la inițierea elaborării proiectului hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de Lege privind recensământul populației și locuințelor a fost plasat pe pagina web oficială a Biroului Național de Statistică www.statistica.gov.md, la compartimentul *Transparența în procesul decizional/Anunțuri privind inițierea elaborării deciziilor și consultării publicului*, cât și pe portalul www.particip.gov.md pe 18.02.2022.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectului definitivat va fi transmis în modul stabilit Centrului Național Anticorupție pentru expertiză.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Potrivit art.34 alin.(1) și art.36 din Legea nr.100/2017 privind actele normative, proiectul de lege a fost remis Centrului de Armonizare a Legislației pentru efectuarea expertizei de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene. Obiecțiile și propunerile Centrului au fost luate în considerare la definitivarea Tabelul de concordanță.

10. Constatările expertizei juridice

Potrivit art.34 alin.(1) și art.37 din Legea nr.100/2017 privind actele normative, proiectul de lege a fost remis Ministerului Justiției pentru efectuarea expertizei juridice. Obiecțiile și propunerile înaintate au fost luate în considerare la etapa de definitivare a proiectului.

**Director general
al Biroului Național de Statistică**

Oleg CARA